

SUMMARY

Kucherenko Inna. Psychological and pedagogical peculiarities of studying computer science disciplines in medical institutions of higher education using distance learning.

The aim of the article is to reveal psychological and pedagogical peculiarities of studying computer science disciplines in medical institutions of higher education using distance learning.

In order to achieve this goal, the following methods of research have been used: general scientific – analysis, synthesis, abstraction and generalization; specific scientific – methods of terminological analysis, system-structural and system-functional analysis, which made it possible to provide disclosure of the essence of the studied pedagogical phenomena by means of identifying and clarifying the meanings of the underlying concepts and ascertaining the psychological and pedagogical peculiarities of teaching of computer science disciplines in medical institutions of higher education using distance learning.

It is noted that computer science disciplines are important in training specialists in the medical field, since in the conditions of constant changes the activity of doctors is impossible without use of modern information technologies. This situation involves systematic and coherent formation of students' information and analytical knowledge and skills through the study of computer science disciplines, in particular, the discipline "Medical Informatics" in the process of training medical staff in higher education institution. The urgency and relevance of the study of computer science disciplines in medical institutions of higher education with the use of distance learning is proved.

The psychological and pedagogical peculiarities of the study of computer science disciplines in medical institutions of higher education with the use of distance learning are found out, namely: focus on the study of new technologies in solving the problems faced by future physicians; accessible and quick training on the basic principles of working with modern medical information systems; a high level of systematization of medical knowledge, which is the key to success in the development of creative abilities; increased professional interest, flexibility and critical thinking of future physicians; increase of positive motivation to study.

Key words: computer science disciplines, study of computer science disciplines, medical institutions of higher education, distance learning.

УДК 378+811.111'276.6:004.738.5

Антоніна Палецька-Юкало

Приватний заклад вищої освіти «ІТ СТЕП Університет»

ORCID ID 0000-0002-5260-8531

DOI 10.24139/2312-5993/2019.01/039-051

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ПИСЬМІ МАЙБУТНІХ ІТ-ФАХІВЦІВ

Статтю присвячено проблемі формування лексичної компетентності в письмі майбутніх ІТ-фахівців. Висвітлено поняття іншомовної лексичної компетентності в письмі. Обґрунтовано та схематично представлено взаємозв'язок між фазами роботи лексичного механізму, етапами роботи з формування мовленнєвої діяльності в письмі, етапами оволодіння письмом, рівнями породження писемного мовлення та здійснено розподіл компонентів лексичної компетентності в контексті спідвії зазначених фаз, етапів та рівнів. Запропоновано теми та ситуації з професійного середовища ІТ-фахівців, які стануть

основою для розробки комплексу вправ для формування іншомовної лексичної компетентності в письмі майбутніх ІТ-фахівців.

Ключові слова: лексична компетентність у письмі, писемне мовлення, лексичні навички, лексичні вміння, ІТ-фахівці.

Постановка проблеми. Процес інтеграції України в європейську спільноту зумовлює інтенсифікацію процесів взаємодії між представниками різних культур та підвищення якісного рівня освіти в нашій країні. Ефективна міжетнічна комунікація та виконання професійних обов'язків неможливі без відповідного рівня сформованості мовних та мовленнєвих компетентностей. Однією з ключових компетентностей є лексична компетентність, оскільки вона передбачає оперування лексичними одиницями з метою надання висловлюванню змістового навантаження.

В умовах розвитку комунікаційно-інформаційних технологій спостерігається зростання обсягів писемної комунікації, а це, у свою чергу, дозволяє розглядати писемне мовлення не лише як засіб удосконалення мовленнєвих умінь, але і як один із найбільш актуальних для сьогодення способів спілкування (Бецько, 2015, с. 6). Саме тому проблема формування іншомовної лексичної компетентності в письмі є актуальною в сучасній методиці навчання іноземної мови.

Аналіз актуальних досліджень. Особливості навчання письма й писемного мовлення стали предметом наукових розвідок таких науковців, як А. Береснева (навчання письма іноземною мовою як виду мовленнєвої діяльності), О. Гальченко, Н. Одегова (формування компетентності у професійно-орієнтованому іншомовному письмі), Б. Кукса (взаємопов'язане навчання монологічного мовлення і письма), Ю. Пассов, В. Плахотник (навчання іноземного письма), В. Кустарьова, М. Рождественський (система письмових вправ у зв'язному мовленні), А. Раймс (A. Rimes) (методики навчання писемного мовлення), О. Тарнопольський, С. Кожушко, Т. Яхонтова, Н. Теннова (осмислене оволодіння практикою письма).

Попри значний доробок учених у царині формування лексичної компетентності та компетентності в письмі, проблема навчання лексичного аспекту писемного мовлення потребує ґрунтовного опрацювання, чим і зумовлена тема даної публікації.

Мета дослідження – охарактеризувати особливості формування іншомовної лексичної компетентності в письмі майбутніх ІТ-фахівців на основі взаємозв'язку фаз роботи лексичного механізму, етапів роботи з формування мовленнєвої компетентності, етапів оволодіння письмом і рівнів породження писемного мовлення та здійснити розподіл компонентів лексичної компетентності відповідно до запропонованої схеми.

Методи дослідження: теоретичні: аналіз наукової літератури з метою конкретизації та узагальнення теоретичних та методичних засад дослідження; емпіричні: аналіз педагогічного досвіду, педагогічне спостереження.

Виклад основного матеріалу. У науково-методичній літературі існують поняття «письмо», «писемна мова», «письмо як вид мовленнєвої діяльності» (Палихата, 2012, с. 16).

Ю. Пассов детермінує письмо як «передачу думок у письмовій формі» (Пассов, 1985, с. 103), що служить засобом фіксованої передачі вже сформованого мовлення, а писемне мовлення визначають як комплекс графічних, граматичних, лексико-семантичних, стилістичних, текстотворчих засобів із дотриманням комунікативних якостей мовлення для створення і каліграфічного та грамотного запису потрібної інформації (Палихата, 2012; Ніколаєва, 2013). Іншими термінами для позначення писемного мовлення є мовленнєва творчість (яка є третім етапом механізму письма) та писемне мовотворення.

Комунікативні особливості писемного мовлення уможливили розроблення методик навчання письма як виду мовленнєвої діяльності. Компетентність у письмі детермінують як «здатність реалізувати комунікацію у письмовій формі в життєво важливих для певного віку сферах і ситуаціях спілкування відповідно до комунікативного завдання» (Ніколаєва, 2013, с. 389). Оскільки метою нашої статті є проаналізувати особливості навчання лексичного аспекту письма, вважаємо за необхідне окреслити лексичну компетентність у письмі як здатність індивіда на основі засвоєних лексичних знань, набутих лексичних навичок та лексичної усвідомленості розпізнавати і сприймати лексичні одиниці (ЛО), виявляти мовне та контекстуальне значення слова, використовувати словниковий запас, викликаючи з пам'яті еталон слова, коректно сполучати його з іншими ЛО з урахуванням мовленнєвого завдання, семантичної неоднозначності, породжувати та варіювати іншомовне мовлення (на рівні понадфразової єдності, тексту) у різних типах письмових висловлювань відповідно до конкретної комунікативної ситуації, стилів і жанрів мовлення.

Основою компетентності в письмі є складна і динамічна взаємодія відповідних умінь, навичок, знань, комунікативних здібностей, а також компенсаторних умінь особистості (Ніколаєва, 2013, с. 390). Компонентами лексичної компетентності є лексичні знання, рецептивні та репродуктивні лексичні навички, лексична усвідомленість, мовний і мовленнєвий досвід. Для чіткішої характеристики структури лексичної компетентності в письмі вважаємо за необхідне проаналізувати співзалежність складників двох вищезазначених компетентностей, а також висвітлити кореляцію етапів їх формування з урахуванням фазово-ступеневого характеру роботи лексичного механізму.

У методиці виділяють три етапи роботи з формування мовленнєвої компетентності в письмі: *рецептивний, рецептивно-репродуктивний та продуктивний*. Перший *рецептивний етап* базується на читанні тексту-зразка, адже «все, що ми пишемо, зазвичай, залежить від того, що ми

читаємо» (Harmer, 2001, с. 98). Оскільки на цьому етапі спостерігається тісний зв'язок двох видів мовленнєвої діяльності (читання і письма), то це передбачає формування рецептивних лексичних умінь та навичок:

- співвіднесення графічного образу слова з його значенням;
- семантизація ЛО з урахуванням їх синтагматичного, фразового й понадфразового аранжування;
- диференціація схожих за формою слів за їхніми інформативними ознаками;
- поєднання мнемічної та логіко-сислової діяльності у процесі зорового сприймання).

На другому *рецептивно-репродуктивному етапі* основним завданням є оволодіння студентами окремими діями, необхідними для створення/продукування нового тексту. Лексичним підґрунтям для реалізації другого етапу формування компетентності в письмі є:

- розвиток лексичної усвідомленості (усвідомлення значення слова як цілісної одиниці з опорою на мовний досвід та мовну здогадку);
- набуття/удосконалення лексичних знань про відносну (парадигматичні відношення), синтаксичну та сполучну (синтагматичні відношення) цінності слова;
- розвиток/удосконалення вміння використовувати лексичний матеріал для реалізації комунікативних інтенцій шляхом виконання завдань, спрямованих на автоматизацію використання ЛО на рівні словосполучення, речення, понадфразової єдності,
- розвиток/удосконалення вмінь логічної побудови висловлювань, оволодіння структурними моделями речень, властивих письмовій формі спілкування.

Третій, *продуктивний етап*, передбачає створення власних або вторинних (анотацій, рефератів) писемних повідомлень, тобто відбувається писемне мовотворення, для якого необхідні:

- лексичні вміння сполучати ЛО з іншими словами, що утворюють синтагму і фразу за правилами лексичної сполучуваності;
- виклик з пам'яті та відтворення ЛО у мовленні;
- вибір відповідного стилю мовлення;
- використання ЛО у висловлюваннях на текстовому рівні в умовах, наближених до умов реальної комунікації.

З метою забезпечення ефективною та успішною реалізацією третього, продуктивного, етапу, як і в процесі формування лексичної компетентності на основі автентичних художніх творів, пропонуємо виділити окремий етап, на якому студенти здійснювали б самоаналіз та контроль правильності вживання засвоєного матеріалу. За основу для формування лексичних навичок на цьому етапі було взято рефлексивну самооцінку як здатність до самооцінки процесу й результатів навчальної діяльності,

аналізу, корекції і накопичення ефективного досвіду навчальної діяльності (Löschmann, 1993). Таким чином, пропонуємо виокремити формування таких навчальних умінь, пов'язаних із формуванням лексичних навичок:

1) усвідомлення правильності семантизації та доцільності прогнозування ЛО;

2) здатність оцінювати власне висловлювання з урахуванням лінгвістичних та соціокультурних характеристик;

3) контроль швидкості виконання поставленого завдання (або швидкості власного усного та писемного мовлення).

Виокремлені навчальні вміння передбачають здатність та готовність студента до усвідомлення й ефективного самостійного управління навчальною діяльністю, самоконтролю та самооцінки, що свідчить також про паралельний розвиток навчально-стратегічної компетентності.

Отже, метою етапу контролю є формування навчальних умінь, лексичної усвідомленості та автоматизація сформованих навичок:

- усвідомлення правильності семантизації та доцільності прогнозування ЛО;
- контроль швидкості виконання поставленого завдання;
- контроль точності, повноти та глибини розуміння ЛО в текстах;
- автоматизація навичок вживання ЛО, удосконалення вміння логічної побудови висловлювань, передача відомостей з тексту, коментування окремих питань;
- здатність оцінювати власне висловлювання з урахуванням лінгвістичних та соціокультурних характеристик;
- оволодіння структурними моделями речень, властивих усній та письмовій формі спілкування.

Компоненти та операційні складові лексичної компетентності визначаються мовною поведінкою та етапом мовленнєвої діяльності. Таким чином, доцільно буде проаналізувати фази роботи лексичного механізму та їх співдію з рівнями породження писемного мовлення й етапами оволодіння письмом. Мовленнєві лексичні навички характеризуються автоматизованістю, стійкістю та гнучкістю, а їх формування відбувається в результаті поетапного функціонування лексичного механізму. В основу роботи лексичного механізму в письмі як продуктивному виді мовленнєвої діяльності покладена фазово-ступенева теорія процесу продукування мовлення, започаткована Л. Виготським (Виготський, 1934, с. 87).

Цілеспрямованість і вмотивованість мовленнєвої діяльності обумовлює виокремлення так званої ланки мотивації як основи для продукування висловлювання, що передбачає формування мовленнєвої інтенції – *спонукально-мотиваційна фаза*, під час якої у студентів виникає потреба отримати інформацію з тексту-зразка, призначеного для читання (рецептивний етап формування компетентності у письмі). Як наслідок, у

внутрішньому мовленні проходять процеси розрізнення, розпізнавання та осмислення ЛО (Виготський, 1934, с. 76).

Відповідно, ураховуючи рівні породження писемного мовлення, реалізується *перший рівень – виникнення мотиву висловлювання, комунікативного наміру*.

На *аналітично-синтетичній фазі* функціонування лексичного механізму відбувається відбір ЛО. У психолінгвістиці такий процес представлений у вигляді ланцюжка: процес породження: оформлення у внутрішньому слові – у значеннях зовнішніх слів – у словах (Ампілогова, 2013, с. 205). На нашу думку, очевидним є факт, що аналітико-синтетична фаза лексичного механізму нерозривно поєднана із *другим рівнем породження писемного мовлення* (його першим підпунктом) – *внутрішньо лексико-граматичним оформленням висловлювання*. Таким чином, відбувається переведення лексичних одиниць із довготривалої пам'яті, у якій лексика зберігається у вигляді понятійно-сміслових угруповань, в оперативну, після чого ЛО сполучається з іншими словами, формуючи синтагму. Такий «стан» слова називається оперативним, оскільки синтаксичне, семантико-граматичне і моторне внутрішнє програмування майбутнього висловлювання реалізується в зовнішньому мовленні, тобто актуалізується в мовленні у вигляді комплексу фонетичної, граматичної, словотворчої та семантичної структур. Отже, актуалізується *виконавча фаза* роботи лексичного механізму та *другий рівень породження писемного мовлення* (другий підпункт) – зовнішнє (писемне) оформлення висловлювання.

На *фазі контролю* сформованості іншомовної лексичної компетентності в письмі забезпечується перевірка правильності вибору ЛО відповідно до задуму висловлювання та корекція з допомогою механізму самоконтролю та самокорекції. Фаза контролю функціонування лексичного механізму взаємодіє з *третьим рівнем породження писемного мовлення*, на якому має реалізуватися зворотний зв'язок на базі зорового контролю (Ніколаєва, 2013, с. 392).

Описане нами комплексне функціонування фаз роботи лексичного механізму у продуктивному виді мовленнєвої діяльності (письмі) та рівнів породження писемного мовлення, а також урахування етапів оволодіння письмом схематично представлене у таблиці 1.

Уміння письма характеризується притаманними йому цілеспрямованістю, продуктивністю, самостійністю, динамічністю та інтегрованістю (Ніколаєва, 2013, с. 393), у сфері ІТ воно також повинно бути лаконічним, логічним, чітким та доступним, а також, у порівнянні з усним висловлюванням, воно максимально планується, спостерігається рівномірний розподіл уваги між змістом і формою, є можливість ретельнішого опрацювання логічної структури й мовної форми тексту (Ніколаєва, 2013, с. 393).

Таблиця 1

Взаємозв'язок фаз роботи лексичного механізму, етапів оволодіння письмом, рівнів породження писемного мовлення та відповідний розподіл компонентів лексичної компетентності

Фази роботи лексичного механізму у продуктивних видах мовленнєвої діяльності	Рівні породження писемного мовлення	Компоненти лексичної компетентності (формування лексичних знань, умінь та лексичної усвідомленості)	Етапи оволодіння письмом
Спонукально-мотиваційна фаза	<p>(Рецептивний етап)</p> <p>Виникнення мотиву висловлювання, комунікативного наміру</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Співвіднесення графічного образу слова з його значенням; - Семантизація ЛО з урахуванням їх синтагматичного, фразового і понадфразового аранжування; - Диференціація схожих за формою слів за їхніми інформативними ознаками; - Поєднання мнемічної та логіко-сислової діяльності у процесі зорового сприймання 	<ul style="list-style-type: none"> - Оволодіння графікою та орфографією - Актуалізація процесів розрізнення, розпізнавання та осмислення ЛО
Аналітико-синтетична фаза	<p>(Рецептивно-репродуктивний етап)</p> <p>Внутрішньо лексико-граматичне оформлення висловлювання</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Усвідомлення значення слова як цілісної одиниці з опорою на мовний досвід та мовну здогадку 	<ul style="list-style-type: none"> - Оволодіння структурними моделями речень - оволодіння вмінням висловлюватися на текстовому рівні в різних композиційно-мовленнєвих формах

<p style="text-align: center;">Виконавча фаза</p>	<p>(Продуктивний етап)</p> <p>Зовнішнє (писемне) висловлювання</p>	<ul style="list-style-type: none"> - лексичні знання про відносну (парадигматичні відношення), синтаксичну та сполучну (синтагматичні відношення) цінності слова; - використання ЛО в умовах, наближених до умов реальної комунікації; - стереотипно-ситуативне використання засвоєного раніше лексичного матеріалу для вирішення комунікативних завдань 	
<p style="text-align: center;">Фаза контролю</p>	<p>Зворотний зв'язок на базі зорового контролю</p>	<p>Навчальні вміння, пов'язані з формуванням лексичних навичок:</p> <ul style="list-style-type: none"> - контроль швидкості виконання поставленого завдання / швидкості власного писемного мовлення - автоматизація навичок вживання ЛО, удосконалення вміння логічної побудови висловлювань, передача відомостей з тексту, бесіди, коментування окремих питань - здатність оцінювати власне писемне мовотворення з урахуванням лінгвістичних та соціокультурних характеристик; - оволодіння структурними моделями речень, властивих письмовій формі спілкування. 	<ul style="list-style-type: none"> - Оволодіння вмінням оцінювати власне висловлювання з урахуванням лінгвістичних та соціокультурних характеристик

З метою виокремлення практичних цілей занять навчання лексичного аспекту писемного мовлення, зосередимо нашу увагу на змісті іншомовної лексичної компетентності в письмі майбутніх ІТ-фахівців. Перш за все, розглянемо теми, які мають місце у професійному середовищі працівника ІТ-сфери та на яких потрібно зосередити увагу при складанні

лексичних мінімумів та розробці вправ для формування вищезазначеної компетентності. Отже, до основного переліку тем належать:

- Software Engineering;
- The Internet;
- People in IT;
- Programming languages;
- Measurements;
- Tech Support;
- Technical Sales;
- Networks;
- Security;
- Digital Media;
- IT Careers
- Agile Project Management (Scrum Project Methodology).

Необхідним складником навчального процесу повинна бути спрямованість на автоматизацію лексичних навичок і застосування набутих лексичних вмінь у конкретних ситуаціях, які можуть виникнути в робочому середовищі.

Прикладами таких ситуацій можуть бути: «Providing customer support to a client», «Discussing website design or functionality», «Describing the specs of a new product», «Selling or troubleshooting computer applications», «Understanding basic coding vocabulary», «Discussing a software development framework for managing project development», створення звітів та безпосереднє обговорення проектів із замовниками.

Визначаючи навчальні цілі формування іншомовної лексичної компетентності в письмі та рівень володіння писемною компетентністю, якого повинні досягти майбутні ІТ-фахівці, варто зазначити, що відбувається стрімкий розвиток у галузі ІТ і лексичний склад профільної мови характеризується високим рівнем динамічності (Денежніков, 2015, с. 240). Іншим важливим аспектом робочого процесу ІТ-фахівців є поєднання ділового та розмовного стилю мовлення. Розмовний стиль має місце при спілкуванні з партнерами, залученими до того ж проекту, (зазвичай у формі повідомлень), передбачає володіння не лише термінологією, а й відповідними засобами міжфразового зв'язку. Комунікація з іноземними замовниками вимагає не лише лексичних, а й певних стилістичних умінь з метою реалізації писемного мовотворення у формі офіційних листів та інших документів. Важливим є використання відповідних лексичних структур, мовленнєвих конструкцій, ЛО з урахуванням їх синтагматичних та парадигматичних відношень. Таким чином, при формуванні лексичних мінімумів для формування іншомовної лексичної компетентності в письмі майбутніх ІТ-фахівці необхідно

розробити комплекс із загальноновживаної та фахової лексики, мовленнєвих структур, притаманних як офіційним листам, так і неофіційній переписці.

Наведемо приклади ситуацій, які в майбутньому стануть основою для розробки комплексу вправ для формування іншомовної лексичної компетентності в письмі майбутніх ІТ-фахівців:

Мета проекту: «Planning, organizing and performing the testing application for a Banking system». *Key Project Resources:* Scrum master, development lead, test manager, interim IT project manager, key developer, business analyst; test automation lead. Наприклад, щоб конкретизувати діяльність *Scrum master*, перш за все потрібно з'ясувати, що таке *scrum*. Для цього студентам пропонується прочитати статтю «Scrum for IT – Agile Project Management» та виконати вправи для засвоєння ЛО, набуття знань про відносну, синтаксичну та сполучну цінності слова, а також формування навичок використання засвоєного лексичного матеріалу в умовах, наближених до умов реальної комунікації. Вправою для формування лексичних знань про парадигматичні відношення, а також для розширення лексичного запасу може бути підбір синонімів (на основі прочитаної статті): синонімами до слів *repeatable, comprehensive, delivered, objects, progressive, to harmonize* будуть слова: *iterative, holistic, shipped, artefacts, incremental, to sync*. Визначивши лексичний мінімум до теми, варто забезпечити засвоєння нових ЛО та доведення до автоматизму необхідної лексичної навички шляхом виконання спеціально розробленого комплексу вправ, який матиме на меті створення письмового повідомлення з використанням нових ЛО відповідно до мети письмової комунікації.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок.

Основними практичними цілями заняття з навчання писемного мовлення майбутніх ІТ-фахівців є: навчити комбінувати на письмі мовленнєві зразки відповідно до комунікативного наміру на основі логічної схеми; навчити висловлюватися на письмі за аналогією при варіюванні опор та з комбінуванням кількох зразків писемного мовлення (з опорою на зміст; без опори); навчити створювати писемне повідомлення на основі мовленнєвої ситуації, обґрунтовуючи свої думки; навчити писемного висловлювання оціночного характеру (Ніколаєва, 2013, с. 385); навчити описувати концепції та принципи роботи створеного продукту; навчити обґрунтовано інформувати та обговорювати неполадки, які виникають у процесі роботи; навчити створювати технічні звіти та підбивати підсумки виконаної роботи відповідно до завдань проектів.

Отже, проаналізувавши проблему формування лексичної компетентності в письмі майбутніх ІТ-фахівців, іншомовну лексичну компетентність у письмі визначено як здатність індивіда на основі засвоєних лексичних знань, набутих лексичних навичок та лексичної усвідомленості розпізнавати і сприймати ЛО, виявляти мовне та контекстуальне значення

слова, коректно сполучати його з іншими ЛО з урахуванням мовленнєвого завдання, семантичної неоднозначності, породжувати та варіювати іншомовне мовлення в різних типах письмових висловлювань відповідно до конкретної комунікативної ситуації. Проаналізовано взаємозв'язок між фазами роботи лексичного механізму, етапами роботи з формування мовленнєвої діяльності в письмі, етапами оволодіння письмом, рівнями породження писемного мовлення та здійснено розподіл необхідних лексичних навичок, умінь та лексичної усвідомленості, які є ключовими в процесі навчання лексичного аспекту письма майбутніх ІТ-фахівців. На основі аналізу реальних ситуацій професійного середовища ІТ-фахівців, запропоновано перелік тем та ситуацій, які стануть основою для розробки комплексу вправ для формування іншомовної лексичної компетентності в письмі майбутніх ІТ-фахівців.

ЛІТЕРАТУРА

- Ампілогова, Л. П., Соснова, О. М. (2013). Робота з автентичними текстами. *Німецька мова в школі*, 12 (60), 2-9 (Ampilohova, L. P., Sosnova, O. M. (2013). Work with authentic works. *German at school*, 12 (60), 2-9).
- Бецько, О. С. (2015). Концепції навчання писемного мовлення в сучасних умовах. *X Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні підходи та інноваційні тенденції у викладанні іноземних мов»*. Режим доступу: <http://interconf.fl.kpi.ua/node/1249> (Betsko, O. S. Concepts of teaching of written speech under present-day conditions. *X international scientific conference «Modern approaches and innovative tendencies in foreign language teaching»*. Retrieved from: <http://interconf.fl.kpi.ua/node/1249>).
- Выготский, Л. С. (1934). *Мышление и речь*. Москва (Vyhotsky, L. S. (1934). *Thinking and speech*. Moskow).
- Денежников С. (2015). Медійна компетентність як складова професійної підготовки фахівців в умовах інноваційної освіти. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 1 (45), 238-245 (Dieniezhnikov, S. (2015). Media competence as a component of professional training of the specialists in the context of innovative education. *Pedagogical science: theory, history, innovative technologies*, 1 (45), 238-245).
- Николаева, С. Ю. (Ред.) (2013). *Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика*. Київ: Ленвіт (Nikolaieva, S. Yu. (Ed). (2013). *Language and culture Teaching Methods: theory and practice*. Kyiv: Lenvit).
- Палихата, Е. Я. (2012). Проблема навчання письма і писемного мовлення. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*, 1, 16-21. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NZTNPU_ped_2012_1_5 (Palykhata, E. Ya. (2012). The problem of teaching writing and written speech. *Scientific notes of Ternopil National Volodymyr Hnatiuk Pedagogical University*, 1, 16-21. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NZTNPU_ped_2012_1_5).
- Пассов, Е. И. (1985). *Основы коммуникативной методики обучения иноязычному общению*. Москва (Passov, E. I. (1985). *Communicative method of teaching foreign language speaking*. Moskow).
- Harmer, J. (2001). *The Practice of English Language Teaching*. London: Longman ELT.

Löschmann, M. (1993). *Effiziente Wortschatzarbeit. Alte und neue Wege. Arbeit am Wortschatz: integrativ, kommunikativ, interkulturell, kognitiv, kreativ.* Frankfurt.

РЕЗЮМЕ

Палецкая-Юкало Антонина. Особенности формирования лексической компетентности в письме будущих IT-специалистов.

Статья посвящена проблеме формирования лексической компетентности в письме будущих IT-специалистов. Освещено понятие лексической компетентности в письме. Обоснована и схематично представлена взаимосвязь между фазами работы лексического механизма, этапами работы по формированию речевой деятельности в письме, этапами овладения письмом, уровнями порождения письменной речи и осуществлено распределение компонентов лексической компетентности с учётом согласования вышеуказанных фаз, этапов и уровней. Предложены темы и ситуации из профессиональной среды IT-специалистов, которые станут основой для разработки комплекса упражнений для формирования иноязычной лексической компетентности в письме будущих IT-специалистов.

Ключевые слова: лексическая компетентность в письме, письменная речь, лексические навыки, лексические умения, IT-специалисты.

SUMMARY

Paletska-lukalo Antonina. Peculiarities of formation of foreign language lexical competence in writing of future IT-specialists.

This article concerns future IT-specialists and formation of their written lexical competence in a foreign language. Lexical competence in writing is broadly defined as the ability – based on lexical knowledge, skill, and awareness – to identify definitive and contextual meanings, and select a suitable word in response to a given set of circumstances. To do this, one must choose the right word among semantically related words, use a word in appropriate contexts and collocations, understand lexical units in phrases, sentences, and texts, and then match the communicative situation, style, and genre in speech or writing. The sum of this array of linguistic action is called lexical mechanism, a process that covers the following sequence of stages or phases: motivational (the conception of the message), analytical and synthetical (selecting the channel, decoding of the message), implementation of the inner program (interpreting the message and feedback), and, finally, control (self-reflection and evaluation). This article also presents and discusses the early, training stages of writing (receptive, receptive-reproductive, productive, and control) and progresses to the later stages of mastery, in which levels of written motives and communicative intention, internal lexico-grammatical realizations, external or written expression) are characterized and correlated.

The structure of lexical competence consists of the following components: knowledge, receptive and reproductive skills, awareness, and individual language and speech experience. The targets of development in written lexical competence at each level of production are defined. There are several levels. The first is activation of background knowledge, actualization of written lexical skills, and proper usage of a word, or semantics. The second level concerns the tentative creation of a condition for lexical awareness development. The third, external or written expression, is aimed at a lexical unit's semantization. This stage involves syntagmatic and paradigmatic relationships, improvement and consolidation of knowledge, skills and abilities acquired earlier, formation of receptive and reproductive lexical skills, and, lastly, improving the ability to use lexical units in real-life conditions. Additional skills, formed during the stage of control and evaluation (improvement of

reproductive lexical skills of choosing a right word and using in with other words according to the communicative situation) are defined and analyzed as well.

Key words: *lexical competence in writing, written speech, lexical skills, knowledge, IT-specialists.*

УДК 378.147

Галина Попова

Херсонська державна морська академія

ORCID ID 0000-0002-6402-6475

DOI 10.24139/2312-5993/2019.01/051-060

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СУДНОВОДІННЯ В МАЙБУТНІХ СУДНОВОДІЇВ

У статті з'ясовано теоретичні засади формування професійної компетентності судноводіння в майбутніх судноводіїв. Проаналізовано тлумачення понять: компетентність, професійна компетентність майбутнього судноводія, професійна компетентність судноводіння. Визначено основні напрями формування професійної компетентності судноводіння. Виокремлено й охарактеризовано складові професійної компетентності судноводіння в майбутніх судноводіїв. Доведено, що професійна компетентність судноводіння – поняття динамічне й багатоаспектне. Його зміст змінюється згідно з процесами, що відбуваються в суспільстві й галузі судноводіння.

Ключові слова: *судноводіння, майбутні судноводії, компетентність, професійна компетентність, компетентнісний підхід, професійна діяльність.*

Постановка проблеми. Постійний та стрімкий розвиток професійної інформації, поява нової техніки, технологій потребує від професійної освіти прискореного оновлення змісту та розробок нових педагогічних технологій, що гарантують підготовку спеціаліста, який володіє практичними компетентностями на момент завершення навчання.

Об'єктивна зумовленість та етапність переходу від статичної «енциклопедичної» освіти до динамічної практико-орієнтованої системи професійної підготовки на основі компетентнісного, діяльнісного, системного та інтегративного підходів вимагає відповідних новій освітній парадигмі методів, засобів та технологій професійної підготовки, що відбувається в умовах розбудови інформаційного суспільства. Цей складний та багатогранний процес регламентується низкою нормативно-правових актів, а саме: Законом України «Про освіту», Законом України «Про вищу освіту», Національною доктриною розвитку освіти України у XXI столітті, Національною стратегією розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки. Ці документи однозначно визначають основну мету сучасної професійної освіти як підготовку кваліфікованого робітника, конкурентоспроможного на ринку праці, компетентного, здатного до ефективної роботи зі спеціальності на рівні світових стандартів.